

300 кг селітри. Відмираючи бульбочки та кореневі рештки є важливим джерелом біологічної маси, за рахунок якої у ґрунті може збільшуватись вміст гумусу. Потрібно зазначити, що біологічний азот, який фіксується із повітря, є екологічно чистим, він поступово переходить із органічної фази до мінеральної і таким чином засвоюється повністю. Він не вимивається із ґрунту, не забруднює водоймища та довкілля, сприяє одержанню так званої "органічної" продукції, яка високо ціниться у багатьох країнах. Окрім жаро - та посухостійкості нут відзначається ще й своєю морозостійкістю. Сходи витримують заморозки до 6-8° С, що дозволяє проводити посів в ранні строки та максимально продуктивно використати весняну ґрунтову вологу для отримання дружнього та швидкого з'явлення сходів.

Дуже велику роль відіграє те, що нут практично не має спільних хвороб та шкідників із зерновими культурами, якими як правило насичені зернові сівозміни.

Було виявлено, що нут дозріває пізніше ніж основні зернові культури, тому строки збирання не співпадають, що дає можливість ефективно використати техніку. Дружнє дозрівання зерна нуту на рослині дозволяє проводити збір прямим комбайнуванням. При перестоюванні на корінні нут не вилягає та не осипається, тому затримання зі збиранням не є критичним.

Для вирощування нуту не потрібна спеціальна техніка, можна використовувати ту що й для зернових. Особливо привабливим є те, що окрім агротехнічної користі, нут має ще й високу економічну перевагу. Залежно від сорту, умов вирощування та відповідної агротехніки можна отримати від 20 до 40 ц/га нуту.

УДК 635.64 «477.7»

ПРОМИСЛОВА ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ТОМАТІВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Н. В. Нікончук, канд. с.- г. наук, доцент

О. С. Туполенко, студент

Миколаївський національний аграрний університет

Томат (*Lycopersicon esculentum* Mill.) — одна з найпоширеніших у світі овочевих культур. Її вирощують для отримання плодів, цінність яких визначається високими харчовими і смаковими якостями. Зрілі плоди містять від 4,3 до 12% сухої речовини, 2-6% загального цукру, 15-45 мг / 100 г аскорбінової кислоти, лікопін, β-каротин, мінеральні речовини, вітаміни. При цьому біохімічний склад плодів змінюється в залежності від сорту, гібрида і умов вегетації. Близько 75% вирощених в світі томатів використовуються для споживання в свіжому вигляді, а

25% йдуть на переробку (для виробництва томатної пасти, кетчупів, соусів, консервації).

За даними ФАО, у світі томати займають перше місце за площами вирощування серед усіх овочів - понад 4 млн га. В Україні під цю культуру відводиться близько 93 тис. га - близько 24% загальної площі під овочами. У світовому рейтингу за валовими зборами плодів наша країна знаходиться на 14 місці (1 492 тис. Т), а ось по врожайності - на 110-му.

Однією з причин такої низької врожайності є те, що значні площі овочевих культур, в т. ч. томатів знаходяться в дрібних присадибних господарствах, де не приділяється належної уваги новітнім селекційним і технологічним розробкам. У той же час, відомо, що без впровадження сучасних технологій вирощування про реалізацію генетичного потенціалу нових сортів і гібридів не може бути й мови. Негативним фактором є і те, що більше чверті вирощеної овочевої продукції втрачається при транспортуванні, сортуванні і зберіганні.

У вирощуванні томатів в Україні велику увагу потрібно приділяти сівозміні та повертати їх на попереднє місце не раніше ніж через 4–5 років. Основна відмінна особливість обробітку ґрунту в провідних господарствах із промислового вирощування томатів — глибоке чизелювання (на глибину 50–60 см), яке у вітчизняних умовах можна проводити на тлі оранки або глибокого дискування. Наприклад, у Каліфорнії цю операцію більшість фермерів проводять один раз на 2–3 роки. В Україні доцільно зменшити інтенсивність обробітків (один раз на 3–4 роки), в інші сезони варто проводити чизелювання на глибину 30–40 см на тлі комбінованого обробітку, що поєднує дискування та культивування з прикочуванням.

Для вирощування під комбайнове збирання придатні безліч сортів і гібридів, підбір яких необхідно здійснювати з урахуванням технології. За вирощування із застосуванням дощування доцільно брати сорти (Пето 86) або недорогі гібриди.

На крапельному зрошенні вирощування томатів під ручне збирання має перспективу тільки для свіжого ринку. Для промислового призначення економічну доцільність має тільки механізоване збирання. Під комбайнування томатів, зокрема на півдні України, добре зарекомендували себе гібриди: Лампо (Нунемс), Перфктпіл (Семеніс), Н 9206 і Н 9661 (Хайнц) і новинки ринку KS 1130 і KS 1140 (Кітано).

Основним вимогам до промислових томатів (урожайність, уміст сухих речовин, одночасність дозрівання та стійкість до механічних впливів) добре відповідають гібриди KS 1140 (термін дозрівання 95–100 днів, вага 70–90 г) і KS 1130 (термін дозрівання 100–110, вага 85–100 г), але лише у разі вдало запрограмованого конвеєра збирання.

У разі переходу на комбайнове збирання необхідно один раз провести ретельне планування й згодом проводити його за потреби, застосовуючи ґрунтообробні агрегати, що не утворюють розвальню-

звальних борозен. Ураховуючи, що в основному в Україні під томати відводять рівні поля і господарствам бракує необхідного обладнання, під час перехідного періоду ця операція застосовуватиметься рідко. І на крапельному зрошенні ця операція не матиме ключового значення. Проте потрібно готуватися до того, що згодом вона набуватиме все більшої популярності. Застосування гряд. У наших умовах можливо до повного впровадження запропонованої технології застосовувати технологію без нарізування гряд.

Проте потрібно знати, що гряди нарізають за допомогою GPS (RTK), і всі подальші роботи проводять із застосуванням цієї системи. Слід ураховати, що система машин може бути трьох- або п'ятирядного типу. В умовах України на перехідному етапі можна працювати й без GPS, однак обладнання має бути трьох- або п'ятирядного типу.

Без застосування GPS є неможливим застосування крапельної трубки багаторічного користування. Крапельна трубка має закладатися неглибоко, а наприкінці сезону її прибирають.

Гряди попередньо нарізають восени, із застосування системи GPS укладають краплинну трубку, а навесні гряди коригують. Застосування гряди принципово називають системою мостового землеробства, оскільки проїзд трактора по полю здійснюється постійно по одній колії.

Рекомендацій щодо вирощування томатів є безліч, однак неможливо придумати інструкцію на всі випадки життя. Наприклад, найважливіший етап — обробка ґрунту. У нашій зоні Півдня України важкі глинисті ґрунти, і краще за оранку з ґрунтопоглиблення, здається, ще ніхто не придумав — у разі поєднання дискування з чизелюванням під дією опадів в осінньо-зимовий період відбувається заплівання ґрунту. Необхідно ретельно вибирати попередник. Ідеальним варіантом є, звичайно, пар, але і зернові, і зернобобові, і цибуля — хороші попередники.

УДК 632.3:578.4

ТОМАТО BROWN RUGOSE FRUIT VIRUS (ToBRFV) – НЕБЕЗПЕЧНЕ ВІРУСНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ ТОМАТІВ

О. В. Пасічник

*Управління фітосанітарної безпеки Головного управління
Держпродспоживслужби в Херсонській області*

Серед овочевих культур значне місце належить томатам, які займають в Україні площу більше 70 тис. га. Виробництво їх зосереджено переважно у степових районах країни.